

*Take these broken wings
And learn to fly again
Learn to live so free...*

GEBROKEN VLEUGELS

Leo van der Goot

Het eerste wat ik zie zijn de vlammen. Had ik mijn ogen dan zo lang gesloten? De hitte slaat tegen mijn gezicht. Dit is mijn einde. Alle spanning, alle onrust is weg. Het is alsof ik aan het dromen ben. De wereld is boven me. Ik ziet de flitsen van de kanonnen bij de loopgraven. Daar beneden, daar hebben ze het pas slecht, weet ik.

Mijn instinct laat me proberen mijn vliegtuig weer te laten vliegen in plaats van te vallen. Ik ben er weer, want ik vloek. Vervloekingen schreeuwend duw ik de stuurknuppel van me af en geef een harde ruk naar rechts. Het vliegtuig reageert onmiddellijk. Nu wijst de neus naar de aarde en is het blauw weer boven.

De vlammen razen voorbij. Ik laat de SPAD bijna verticaal dalen. Dat kan de vlammen doven. Of de vleugels van de romp scheuren. Of de vlammen aanwakkeren en de vleugels letterlijk verteren.

Het maakt niks uit. Alles is goed, zolang ik maar iets doe. Niks einde.

Ik ben Jeff Parks. Vorige week ben ik twintig geworden. De zilveren vleugels op mijn uniform geven aan dat ik een officier-vlieger ben. Het was een wild feest, mijn verjaardag. Suzanne, zo heette ze. Iedereen wilde wat met haar. Ze was de enige vrouw, vandaar. Man, wat hadden we veel gezopen. Champagne, fles na fles. Die had die Suzanne gevonden in een kelder onder het hotel waar we waren ingekwartierd.

We waren vroeger dan normaal begonnen met drinken. Het was een zware dag geweest. Twee jongens verloren en niet eens door de "hun". Het veld ligt verkeerd. Dat hadden we meteen al gezegd toen we er voor het eerst landden. Maar die idioot van een majoor, die allesweter en nikskunner, luisterde niet. Er zit een hobbel in het veld en een ondiep slootje overdwers. Bij de landing moet je kiezen tussen de hobbel of het slootje, maar dat weet je de eerste keer niet. Ik koos het slootje en het werd de hobbel. Rare windvlaag erbij. Zenuwen-landing.

Die avond hadden we gezegd dat we hier zo snel mogelijk weer weg moesten. Maar ja, die majoor dus en de knappe koppen in Soissons, die hadden bedacht dat ze hier een strategische positie innamen.

Toen stuurden ze twee rookies. Lefgozertjes die net van de school in Kent kwamen. Vlogen praktisch voor het eerst op de SPAD. Dat zag je bij het starten. Dan ging de kist met ze aan de haal. Te veel gas, te weinig richtingsroer. Ze trokken de kist maar gauw van het gras en dan leek het net alsof ze konden vliegen. Dat rijtje bommen langs het veld, daar kan je ook langs starten, wisten zij veel, ze kwamen er maar net overheen.

Iedereen weet dat de vijand lang zo gevaarlijk niet is als de landing. Landen is verschrikkelijk, zelfs als je het al honderd keer hebt gedaan. Het zijn die laatste tien seconden van een vlucht waarin op je is geschoten, waarin je de hel hebt gezien, waarin je het oogwit van je vijand zag, waarin de tracer net over je heen schoot, waarin je de kogels door je vleugels zag gaan en door de romp, net achter je stoel, dat voelde je, dat was een klap. Dat je al tien keer dood bent gegaan en dat je dan nog moet landen.

Dan kom je terug bij het veld, de vellen erbij hangend aan je kist, de herrie van de motor bijna overstemd door het klapperen van het linnen. Voor je zit een lotgenoot. Als je de neus iets optrekt om te vertragen, verlies je hem uit het oog. Je probeert wat naar links en rechts te sturen om hem te kunnen zien. Niks. Nu gaat je hartslag omhoog. Waar is die gast verdomme? Je hebt geen keus. Je moet landen.

Met een biertje in de hand voor de tent zagen we het allemaal gebeuren. Zoals ene Jerry, god wat een idioot was dat, die boven op dat rare ventje uit Illinois landde. Hoe heette die nou toch ook alweer? Nou ja, hij was nauwelijks te vinden toen de zooi was uitgebrand. Die Jerry tuimelde als een lappenpop over het veld. Sommigen zeiden dat je hem kon horen vloeken en lachen. Hij brak ongeveer elk bot in zijn lichaam. Terwijl de ambulance wegreed riep ie dat ze tegen Suzanne moesten zeggen dat dat ene bot het echt nog wel zou doen. Een paar dagen later konden ze Suzanne vertellen dat ook dat ding het niet meer deed. Jerry's botten bleken allerlei organen te hebben beschadigd. Suzanne had al vervanging.

Landen. Als je misschien pas twintig keer een landing hebt gemaakt. Hebt overleefd. In je eentje. Als je doodmoe terugkomt van een gevecht. Of juist van geen gevecht, omdat je verstandig bent geweest toen je in de verte die driedekkers zag aankomen en snel zo laag mogelijk bent gaan vliegen om

ze te ontwijken. Dat deed iedereen. Aan allebei de kanten. Een heldhaftig luchtgevecht doet het goed in de messroom. Een tranen-trekkend afscheid ook. Daar hebben we meer ervaring mee. We zingen een lied en heffen het glas. Maar als het even kan, ontwijk je het gevecht. Zeg me niet dat het niet zo is. We schijten allemaal in ons broek. Niemand wil dood. En nog minder van ons snappen waarom we hier eigenlijk zijn. En wij niet alleen. Ik ben eens een Albatros tegengekomen die ook laag over de bossen vloog. De piloot en ik hebben naar elkaar gezwaaid. Ontwijken is ook spannend.

Het was zo'n heerlijke herfstavond. Fris en toch warm genoeg. Wolken zoals schilders ze zo graag zien. In de verte het gebulder van de oorlog. In de mess het geklingel van de glazen die worden klaargezet. Dus die twee jonkies, die komen terug. We hadden ze al in de omgeving gehoord. Ze konden het veld niet vinden, zo leek het. We wilden een lichtkogel afvuren, maar dat leek de majoor niet zo'n goed idee. Vanwege de "krauts". Daar had ie wel een punt mee. Al zaten die vast al aan het bier.

Uiteindelijk vonden ze het veld. Ze waren dicht bij elkaar gebleven. Als puppy's. Ze hadden duidelijk geen idee hoe de wind stond, want ze kwamen bijna dwars erop aanjakkeren. Je hoopt dan dat de training toch nog enig nut heeft gehad en ze nog even nadenken. De eerste zette direct de landing in. We gingen maar vast opzij staan, want hij kwam praktisch recht op ons af. God, wat moet die jongen bang zijn geweest. Hij wist echt niet meer wat ie deed. Veel te laat trok hij op om wat snelheid te verliezen, maar daardoor verloor hij in een keer alle lift en viel als een blok neer. De klap was zo hard dat alle voorwaartse snelheid er meteen uit was.

Toen moest die tweede nog komen. Die ziet wat er is gebeurd met de eerste en klimt weg, maakt een echte nadering, laat de snelheid uit de kist lopen. Duikt om die weer terug te krijgen. Voelt dan dat ie te hard gaat. Het was een kermisattractie. Hij krijgt de kist niet aan de grond. Gas eraf, gas erbij. Wij staan te schreeuwen dat ie rond moet gaan. Kan ie natuurlijk niet horen.

Uiteindelijk krijgt ie 'm praktisch aan het einde van het veld aan de grond en knalt het bos in. De bomen in de hens, de kist vernietigd en die jongen, ach die jongen. Hij klimt eruit. Hij leeft! En toen viel de brandende vleugel bovenop hem. Soms heb je gewoon pech.

Het vuur lijkt uit en mijn vleugels zitten er nog aan. Ik kijk opzij. Er zijn een paar spandraden verdwenen. Er zitten scheuren in het linnen. Dus moet ik niet alleen een landing proberen te maken zonder veel motorvermogen, maar ook nog eens heel zachtjes om te voorkomen dat de SPAD als een soort kaartenhuis in elkaar zakt. Dat ik daar de tijd voor neem om over na te denken, is welbestede tijd. Het gas helemaal naar voren. De ontsteking zo vroeg mogelijk. De Hisso lijkt nog te leven. Ik kan net boven de bomen blijven. Het veld ga ik halen. Dat weet ik. Dus begint de motor steeds beter te lopen. Het witte bolletje in de brandstofmeter hobbelt nog. Vanzelfsprekend zit ie onder de minimum streep. Je zal ook eens mazzel hebben.

Er trekt een wolk voor de zon. Het vuil op mijn voorruit belemmert mijn zicht nu wat minder. Olivlekken, dode insecten, een halve vogel. En gewoon niet goed schoongemaakt door die eikel van een mecanicien. Te lui om te poepen is die gast. Al kan ie de motor goed laten lopen. Zou fijn zijn als ie ook het ruitje zo nu en dan eens schoonmaakte. “Vlieg altijd met schone ruiten”, zei mijn instructeur. Ik moet het voortaan gewoon zelf doen. Als er een voortaan is.

Ik durf nu wel te zeggen dat ik plotseling angst voel opkomen. Het veld is dan wel vlakbij, maar ook nog ver weg. De motor loopt, maar niet van harte. Ik zie dat het oliepeil ruim in het rood staat. Oh god, nog even volhouden, nog even. Ik merk dat ik de knuppel steeds harder vastklem. Ik haal diep adem. Weet dat ik me moet concentreren.

Het is verdomme niet mijn eerste noodlanding. De tiende? Misschien wel meer. Soms was elke tweede vlucht gezegend met een noodlanding. Het veld ligt nu nog een kleine kilometer verderop. Ik kan het zwevend misschien halen al heeft deze kist meer talent als baksteen. Ik haal het gas wat terug. De motor lijkt dat prettig te vinden. Het toerental zwabbert als een gek heen en weer. Ik wil het niet weten. Ik wil alleen maar landen.

Voor mij rolt een kist over het gras. Ik moet wat snelheid verliezen. Honderd meter hoog. Ik besluit dat een slip het beste is. Ik weet nu dat ik het veld ga halen. Dan verschijnt er in mijn perifere zicht een andere kist. Die rookt. Hij wil ook landen. Godverdomme! Lazer op! Ik slip en probeer hem een beetje ruimte te geven. Nog een paar meter. Ik ben al over de laatste bomen. De koeien kijken al niet eens meer op als we langskomen.

Die brandende kist, verdomme, dat is Chuck, schiet me voorbij. Hij is te

snel, goddomme. Ik haal de knuppel naar me toe. Hoe is het mogelijk. Ik maak de perfecte driepuntslanding. Het lijkt wel routine. Het moet toch niet gekker worden. Dat je met een lamme motor, een half kapotgeschoten kist, je nog zorgen maakt of je een mooie landing maakt. Daarbij, niemand zal het gezien hebben. Chuck had de show al gestolen.

Waar is Chuck? Helemaal aan het verste punt van het veld zie ik hem. Hij heeft de kist een slinger gegeven om hem tot stilstand te brengen. De SPAD staat in de fik. Enorme vlammen schieten omhoog. Leuk voor de Duitsers. Die kunnen ons dan makkelijk vinden. Chuck staat ernaast zo te zien. Niemand heeft aandacht voor mij als ik uitrol tot netjes voor de hangaar. Zomaar een dag aan het westelijke front.

George de mecano klopt op de vleugel. Ze denken echt dat die vliegtuigen van hen zijn.

‘Heb je het nou alweer overleefd? Wil je voortaan godverdomme niet zo lomp met mijn kist omgaan? Die motor kunnen we wegflikkeren. Je weet toch dat je niet zonder olie kunt vliegen?’

Hij tilt de kist op bij de staart en trekt hem zijn tent binnen. Als ie even de bui heeft zit er morgen een nieuwe motor op.

Ik moet nog twee weken. Oké, nog vijftien hele dagen. Nog zeker vijftien keer, maar meer waarschijnlijk dertig keer, omhoog. Dan ga ik naar huis. Ik heb zelfs wat gespaard de laatste maanden. Voor later. Het is zinloos, maar onweerstaanbaar. Dat is het idiote van de mens. Hoe kun je nou aan een later denken, als je elke dag, elk uur, elke keer dat je ademhaalt hartstikke dood kunt zijn? Als ik ‘s morgens wakker word, naar de briefing ga, hoor wat ik ga doen, dan weet ik dat ik een paar uur later, nee een paar minuten later dood kan zijn. Sparen? Uitstellen? Nu, alleen nu geldt. Daarom zuipen we misschien wel zo veel. En daarom gaan we zo lomp met de meiden om. Als je vandaag niet neukt, weet je niet of je morgen nog een lul hebt. Is dus echt gebeurd. Een Franse vlieger stond in een bordeel op te scheppen over zijn enorme geslacht. De meiden giechelden zoals dat hoort. Eentje zei dat ze dat weleens wilde zien. Even later, nadat hij was afgewerkt, knikte het meisje bevestigend toen we haar vroegen of het waar was. Een paar dagen later zagen we hem weer. Nu liep hij heel moeilijk. Zijn lul was er afgeschoten. Echt waar. Dwars door de romp heen. Precies in zijn kruis.

Een scherpschutter had het niet beter gedaan. We moesten echt ons lachen inhouden. Wat we dus niet deden. Die kerel lachte net zo hard mee. Later hoorden we dat het misschien niet waar was. Dat ie syfilis had en dat het helemaal mis was. In dat bordeel komen we maar niet meer.

Soms durf je niet naar bed. Je sluit je ogen en dan begint het gedonder. Drank helpt wel. Er zijn ook nog andere middelen. We hebben pillen gekregen. Die had de hospik geregeld. Daar word je rustig van, zei die. Ik heb liever wat anders. Ik durf het hier wel te zeggen. Het zit ook in Coca-Cola, dus het kan geen kwaad zeggen ze. Je voelt je lichter, gemakkelijker. Je vergeet waar je bent. Je raast van de energie. Sommigen proberen ook opium, maar die raken helemaal weg. Verder weg dan je wil zijn.

Jimmy ging gisteren helemaal door het lint. Vraag me niet waarom. Het minste kan ons op de zenuwen werken. Hij stond in de mess te schreeuwen en te janken en probeerde de hele boel kort en klein te slaan. We keken toe. Je kan niks doen. Soms voel je dat bittere vuur in jezelf oplaaien. Daar is nauwelijks een aanleiding voor nodig. Dan ballen je vuisten zich. Dan barst je kop uit elkaar. Ik zoek dan vaak een spiegel op. Kijk mezelf aan. Probeer Jefferson te zien. Meestal helpt dat. Al krijgt die Jefferson wel een steeds ouwere kop.

Vliegen is wat ik het liefste doe. Dat wil ik mijn hele leven blijven doen. Dat komt overigens goed uit, want de gemiddelde leeftijd van een vlieger op dit slagveld is niet meer dan een week of drie. Die twee jongkies van laatst helpen wel. Daardoor kan ik weer wat langer voort. Dus als ik nou neergeschoten word of ik crash, omdat ik even niet oplet of omdat die kut-George een schroef verkeerd heeft aangedraaid, dan heb ik mijn hele leven gevlogen.

Dat soort cynisme helpt me de nacht in. Als ik maar moe genoeg ben val ik toch wel in slaap. Maar als ik dan tussendoor wakker word, moet pissen ofzo, of een gast maakt herrie, dan bekruipt de ellende me weer. We zijn hier aan het doodgaan en niemand weet waarom.

Nou schijnen wij het nog makkelijk te hebben met mess-tenten en bedienden en tafelzilver. Kun je nagaan hoe die andere gasten het hebben. Ik vlieg vaak laag over de loopgraven. Dan zwaaien ze. Tussen de kraters liggen mensen. Dood. Ik vlieg laag en traag genoeg om te zien dat ze dood zijn. Ze zijn vaak aan stukken gereten. Liggen er alleen losse onderdelen.

Ze gaan er fluitend heen. Zingen dat het een long way to Tipperary is. Dat ze dat kunnen, terwijl de andere kant op vrachtwagens vol lijken rijden en colonnes uitgeputte collega's en dan weer een vrachtwagen met kermende gewonden. Het lijkt ze niet te deren. Iedereen denkt dat ie onkwetsbaar is. Ze kwamen langs een veldje waar wij vanaf vlogen. Ik stond te kijken. Ik moest kotsen. Het lijkt wel een machine waar jongens ingedreven worden om er als lijken of verminkten uit te komen.

Wij hebben het makkelijk daarboven. Althans dat denken zij. Als je met allerlei kameraden in de greppels ligt, is dat een stuk minder eng dan in je eentje tegen drie woedende Fokkers. Natuurlijk moeten die jongens ook weleens met de bajonet in de weer. Dan kijk je die vent die je doodsteekt – of die jou dood gaat steken – recht in de ogen. Dan sta je iemand dood te maken die je niet kent. Erger nog: je hebt geen idee waarom.

Wij doen dat elke dag. Elke dag een bajonetgevecht. Oké, we kijken onze tegenstander niet recht in de ogen, maar we voeren een dans uit waarbij het gaat over de skills van die ander. Hoe goed is hij, hoeveel durft hij, hoe goed is zijn vliegtuig. Een gevecht van man-tegen-man. Elke dag weer.

Wat je ook denkt, wat je ook voelt, het is allemaal krankzinnig. Het is totale waanzin wat wij doen. Het heeft totaal geen nut. Voor ik het vergeet. Het was vaderlandsliefde. Het vaderland vroeg mij om me te geven, om de wereld te verdedigen tegen donkere krachten. Welke dan? En wie roept die krachten op?

Het is nacht. Ik zie de lijken. De koppen van de jongens op de terugweg. Doodmoe, lege ogen die weten dat ze over een paar dagen weer teruggaan. Ik zie die Albatros op me afkomen. Recht uit de zon. De tracer raakt mij al. Is dit nou de pijn die daarbij hoort? Ik krimp in elkaar. Mijn lijf staat in brand. Dit zijn mijn laatste seconden.

Ik zit rechtop in bed. Ik ben dood. Voor de zoveelste keer deze week.

De vijand zou vandaag niet actief zijn. Dat hadden de spionnen bedacht. Bedacht ja, hun ongelijk is al zo vaak bewezen dat je geen enkele waarde hecht aan hun woorden. De bazen wel. Die geloven er heilig in. Dus gaan we vandaag met z'n allen op jacht.

Gronddoelen raken. Bommetjes gooien. Foto's maken. Dolle boel dus. George stelde voor geen munitie in de mitrailleurs te laden. Er zou toch niet gevochten worden. Ik heb hem alleen maar aangekeken.

Toen we vertrokken riep ie nog dat ie geen zin had om vannacht weer allerlei gaten te dichten en dat we voorlopig geen reservemotor meer hadden.

Als je vindt dat ik cynisch ben, dan moet ik dat helaas bevestigen. Ik kwam hierheen als een idealist. Ik wilde vechten voor de goede zaak. Voor de vrijheid van de Fransen en de Belgen. Tegen de macht van de Kaiser die denkt dat hij heel Europa kan innemen. De praktijk pakt helaas iets anders uit. Maar laat ik eerst even vertellen waar ik vandaan kom en hoe ik hier kwam.

Wij van Parks zijn ook Europeanen. Ik ben pas tweede generatie Amerikaan. Mijn grootouders kwamen uit Polen. Ze vluchtten naar de vrijheid van Amerika, althans dat dachten ze, maar daarover later meer. Ik ben een jood. Dat zeg ik maar niet te hardop, want echt populair zijn we niet. We heten eigenlijk Parzwilcky, maar dat kon die ambtenaar op Ellis Island niet uit zijn bek krijgen, dus riep ie dat mijn opa voortaan Parks heette. Niet dat opa dat snapte. Die sprak geen letter Engels.

Hij kreeg een brief mee met daarop zijn naam en die van zijn vrouw. Rosa en David Parks. Ze trokken naar het westen, want daar was ruimte hadden ze begrepen, en kwamen in Nebraska terecht, aan het einde van de wereld.

Opa was onderwijzer. Oma was pianiste. Er waren daar in Nebraska weinig kinderen en nog minder piano's. Maar ze hoorden bij de mensen met wie ze dat avontuur waren aangegaan. Homesteaders noemden ze zich. Als ze een stukje grond vonden dat ze beviel konden ze dat eenvoudigweg claimen. Stok in de grond en zeggen dat het van jou is.

Opa vond een flink stuk prairie en claimde het. Hij bouwde een huis van boomstammen, gewoon nagedaan wat anderen in zijn omgeving deden, en

hij kocht twee koeien. En een paard. Want oma en opa konden paardrijden. Met behulp van de stier van een buurman werden het al snel drie runderen en toen hadden ze zelf een stier en begon de ruilhandel in stieren en koeien en groeide het boerenbedrijf van opa en oma Parks uit tot een flinke ranch.

Mijn vader groeide er op samen met zijn broers en zus. Mijn moeder kwam van een ranch een paar kilometer verderop. Liefde op het eerste gezicht. Nou hadden ze ook niet veel keus dus dat was mooi meegenomen. Bovendien was een huwelijk vooral verstandig en had het weinig met liefde te maken. Je had elkaar nodig om te overleven.

Uiteindelijk vormde zich in de buurt een dorpje. Een nederzetting is een beter woord. Arthur Coleman was de uitbater van een winkeltje en boarding house en omdat hij een grotere bek had dan de anderen, noemden ze het dorpje Arthur. Hij vond het prachtig. Jammer alleen dat ie niet lang daarna een foutje maakte bij het schoonmaken van zijn geweer. Toen zijn ze het toch maar Arthur blijven noemen omdat ze het zo zielig vonden.

Daar ben ik geboren en opgegroeid. Met mijn grootouders en een van de broers van mijn vader. Toen ze vijftig werd kreeg oma een vleugel. Er was niks fijners dan onder die vleugel te zitten en te luisteren naar oma's spel.

Ik had een fijne jeugd. Dat schijnt ertoe te doen tegenwoordig. Ik hoorde dat er een Duitse professor is die dat heeft onderzocht. Dat onze jonge jaren bepalen wie we zijn. Dan zou ik een gelukkig, gezond mens moeten zijn. Zou moeten ...

Ik bleef het enige kind. Na mijn geboorte werd mijn moeder vreselijk ziek. Broers of zussen zaten er sindsdien niet meer in.

Een school was er niet in Arthur. Mijn opa leerde me lezen en schrijven en rekenen en alle andere dingen die onderwijzers weten. Mijn grootouders vertelden me over hun leven in Polen. Waarom ze weg waren gegaan. Over honger en armoede. Opa vertelde dat hij en oma joden zijn en dat ze ook daarom gevlucht zijn. Ze wilden dat ik het wist, maar vooral ook dat ik het vergat. Joden zijn nu eenmaal niet erg populair. Als ik vroeg waarom mensen zo'n hekel hebben aan joden haalden ze hun schouders op. Zo was het altijd geweest. Dus haalde ik mijn schouders ook op.

Mijn ouders wilden dat ik de ranch zou overnemen. Maar niet zomaar. Ik moest een diploma hebben.

Mijn vader had elke cent gespaard om me een goede opleiding te geven. Techniek, landbouwkunde, dat soort dingen. Ik heb mijn best gedaan, ik weet hoe belangrijk school is. Ik slaagde, maar daar was dan ook alles mee gezegd. Het leven in een grote stad als Omaha is voor een puber net iets te uitdagend. Zeker met een hospes als Oom Fred.

Oom Fred was een excentrieke man, eeuwige vrijgezel. Hij had een klein fortuin verdiend met aandelen in spoorwegen en hij had twijfelachtige seksuele voorkeuren. Oom Freds leven was een feest. Fred hield ervan om gekleurde vrouwen te vermaken, hoe groter die vrouwen waren hoe beter.

Op een dag had hij twee grote meisjes – zo noemde hij dat – op bezoek, toen ik toevallig binnenkwam met een schoolvriend. Die schrok zich kapot van al dat halfblote vlees en vluchtte het huis uit. Om me van de schrik te laten bekomen, drukte een van de meisjes me aan de borst.

De vluchtende vriend paste het verhaal een weinig in zijn voordeel aan en dus deed het al snel de ronde en gaf het mijn reputatie op school een boost. Overigens had de schoolleiding meer problemen met de reputatie van mijn oom. Maar de opleiding was betaald en ik bleef redelijk binnen hun strakke lijntjes dus lieten ze het erbij.

Deze gebeurtenis mag je wel bepalend noemen voor de rest van mijn levensloop. Laten we zeggen dat ik sindsdien graag aan boezems gedrukt word. Toch was die ene knuffel niet zo bepalend als wat er een paar weken later gebeurde.

Het grootste feest van het jaar was de Omaha County Fair. En dit jaar kwam het circus langs. Niet Barnum & Bailey's maar Curtiss Flying Circus. Ik was al vroeg naar het veld gegaan waar het wonder zou plaatsvinden. Het was warm en zonnig met hier en daar een klein wolkje. Het rook er naar pas gemaaid gras. Het vliegtuig was er al. Een verzameling draden en latten en grote linnen vleugels en roeren.

De hele dag vloog het bizarre ding rondjes, bestuurd door een stoere man in een leren pak en vlieghelm. Ik kon er mijn ogen niet vanaf houden. Hoe was het mogelijk dat een ding de grond verliet? Een apparaat dat zwaarder was dan lucht? Dat kon niet en toch zag ik het gebeuren. Op de veranda van de ranch keek ik graag naar de vogels, maar toen kon ik mij niet voorstellen dat je als mens kon vliegen. En nu zat ik erbij. Ik zag het gebeuren en ik wist: dit is mijn toekomst.

Toen ik thuiskwam had mijn oom zijn hoofd geschud. Daar is geen droog brood mee te verdienen. Het is een daad van goddeloze arrogantie dat er mensen zijn die denken dat zij de schepping kunnen evenaren. “Lees de bijbel jongen”, riep hij, “de mens wordt niet geacht te vliegen.” Ik herinnerde hem er fijntjes aan dat locomotieven ook niet in de bijbel staan. En grote meisjes ook niet.

Op school las ik over de gebroeders Wright en hun visie: “Het verlangen om te vliegen is een idee dat ons is overgeleverd door onze voorouders, die naar de vogels keken die vrij door de ruimte zweefden op de oneindige snelweg van de lucht”.

Dat was ik. Ik keek naar de vogels en verbaasde me. Ik had het gezien dat de mens kon vliegen. Daar lag mijn toekomst, op die oneindige snelweg.

Toen de oorlog in Europa Nebraska bereikte, predikten de ronselaars van het leger een verhaal over rechtvaardige woede over de aanval van barbaarse Germaanse hordes op bevriende naties, de verdediging van de democratie en de belofte van een glansrijke carrière in het leger. Ik vroeg of ik piloot kon worden. De man keek me aan alsof ik niet goed bij mijn hoofd was.

‘Wie wil dat nou?’

‘Nou ik’, zei ik.

Hoe kun je zo’n drill sergeant, zo’n stapelbed, die onzinnige militaire theorie, dat geblaas van zo’n politieke geschiedenisdocent, hoe kun je dat allemaal leuk vinden. Niet dus. Het was vreselijk. Het was mijn eigen schuld. Doordat ik de school had afgemaakt, was ik bij de officiersopleiding terechtgekomen.

Wat een ergernis, wat een gedoe. Maar als het dan weer een vliegdag was, als we weer naar buiten gingen, dan was het dat allemaal waard. Hoe kun je herrie, stank van verbrande castorolie, gekrijs van een instructeur leuk vinden? Ook niet dus. Je kon de olievlekken nauwelijks van je handen en gezicht krijgen. En die instructeur? Ach die deed ook maar wat. We deden allemaal gewoon maar wat. Maar ik vloog.

Was het werkelijk zo? Nu, na die jaren in Frankrijk zit het zo in mijn hoofd. De herinnering wordt steeds weer verkleurd door wat we daar meemaakten. We, niet alleen ik.